

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als archeologische site van de schans van Niel-bij-As in As

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op de advies van het college van burgemeester en schepenen van As, gegeven op 10 november 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op de advies bij de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 16 november 2017, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, uitgevoerd door Raap Archeologisch Adviesbureau in opdracht van het agentschap Onroerend Erfgoed en waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de schans van Niel-bij-As aantoonst;

Overwegende dat de schans van Niel-bij-As archeologische waarde bezit, die als volgt wordt gemotiveerd:

De schans van Niel-bij-As werd in 1638 opgericht door de lokale boerenbevolking om zich te beschermen tegen rondtrekkende bendes en legers tijdens de Tachtigjarige Oorlog. Over de geschiedenis en interne structuur van schansen is maar weinig bekend. Doordat schansen in feite 'minidorpen' zijn, bieden ze uitzonderlijke informatie over het leven van de plattelandsbevolking in de 17de en 18de eeuw. De schans van Niel-bij-As is goed in het landschap bewaard gebleven en werd nooit bebouwd. Het nog bewaard gebleven archeologisch bodemarchief is de voornaamste overgebleven bron van informatie om de oprichting van en de organisatie binnen schansen te kunnen begrijpen,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als archeologische site:

de schans van Niel-bij-As, Schansbroek zonder nummer in As, bekend ten kadaster: As, 2de afdeling, sectie B, perceelnummers 156D en 157C.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. De archeologische site heeft archeologische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van de archeologische site zijn:

- 1° de schans is met een rechthoekige vorm weergegeven op de Ferrariskaart (1775). Opmerkelijk is dat er op de schans nog 5 schanshuisjes staan aangeduid. De oudste kadasterkaarten en de Atlas van de Buurtwegen vertonen grote gelijkenissen met de Ferrariskaart, maar er staan geen huisjes meer aangeduid. Op de militaire kaart *Depot de la Guerre* (1878) is de omwalling van de schans nog aan drie zijden bewaard;
- 2° het schanslichaam heeft een omvang van 61 meter bij 51 meter en is ten dele opgehoogd. Langs de randen is mogelijk een deel van het schanslichaam afgeschoven. Grote afgravingen lijken niet te hebben plaatsgevonden op het schanslichaam dat nu in gebruik is als weiland, al kan de aanwezigheid van plaatselijke verstoringen (oude boomgaard) niet uitgesloten worden;
- 3° uit het booronderzoek blijkt dat de noordoostelijke en noordwestelijke grachten een breedte hadden van respectievelijk circa 11 meter en circa 16 meter. Aan de ingang heeft de gracht een breedte van circa 13 meter. Ter hoogte van de zuidoostelijke gracht bevindt zich nog een langwerpige vijver. De grachten zijn 1,5 tot 2 meter diep;
- 4° ter hoogte van de noordelijke gracht werd met boringen de aanwezigheid van een dijklichaam vastgesteld. Aangezien de schans op een natuurlijke helling ligt was het noodzakelijk om te allen tijde water nabij de schans te hebben. In de winter was dit waarschijnlijk geen probleem, maar tijdens drogere zomers kon de gracht zonder extra voorzieningen volledig leegvloeien. Via het aanleggen van dijken werd het water rond om het schanslichaam opgevangen. Langs de oostzijde waren, gezien de hogere ligging, geen dijken nodig. Uit de dijken blijkt alvast dat aan de waterhuishouding zeer veel aandacht werd geschonken.

Art. 3. Voor de beschermde archeologische site gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming van de schans van Niel-bij-As als archeologische site beoogt in de eerste plaats een behoud in situ van de nog aanwezige archeologische sporen (het bodemarchief);
- 2° de belangrijkste bedreigingen waaraan deze schans kan worden blootgesteld zijn bodemingrepen en erosie. De schans van Niel-bij-As is in gebruik als grasland. Door het gebruik als grasland wordt de erosie van het schanslichaam tot een minimum beperkt en bevindt de archeologische site zich in een stabiele situatie. Algemeen wordt dan ook aanbevolen de huidige grasbegroeiing van de schans te handhaven en het schansterrein zelf niet met bomen of struiken te beplanten;
- 3° vooral landbouwactiviteiten met een ingreep in de bodem vormen een bedreiging, zowel voor landschappelijke als archeologische erosie. Diep bewerkte grond is immers gevoelig voor erosie. Aangezien de archeologische overblijfselen zich dicht onder het maaiveld kunnen bevinden, wordt aanbevolen alle werkzaamheden met een ingreep in de bodem te vermijden;
- 4° ook een verlaging van het grondwaterpeil kan een bedreiging vormen voor het archeologisch bodemarchief. Bij een vernatting van het gebied worden ook de organische resten beter bewaard;
- 5° in het oostelijk deel van het weiland ligt wel een vijver die overeenkomt met de oostelijke gracht van de schans. Deze vijver verwijst nog naar de oorspronkelijke omgrachting en dient dan ook behouden te blijven;
- 6° het gebruik van een metaaldetector om archeologische vondsten met metalen component op te sporen dient daarom te gebeuren door een erkende archeoloog of door een erkende metaaldetectorist onder de autoriteit van een erkende archeoloog, en

dit enkel in het kader van een onderzoek vanuit wetenschappelijke archeologische vraagstelling, of in functie van de opmaak of de uitvoering van een archeologienota.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van de beschermde archeologische site zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan de beschermde archeologische site moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het wijzigen van het microreliëf;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapkenmerken tot gevolg heeft;
- 3° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
- 4° het plaatsen van ondergrondse leidingen;
- 5° het aanleggen of wijzigen van wegen en paden;
- 6° het aanplanten, vellen en ontstronken van bomen en struiken;
- 7° het scheuren van grasland of het omzetten van grasland in akkerland;
- 8° het eerste diepploegen, diepwoelen en diepspitten (namelijk het scheuren van de ploegzool zonder dat bodem naar boven wordt gebracht en omgeploegd) van akkerland met andere woorden grondbewerking dieper dan 30 cm.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

08 FEB. 2018

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS